

[Fanger.]

nogen ret kunne anføres visse historiske forhold som støtte for en lempeligere beskatning af kooperationen, er forholdene i 1960'erne ganske løbet fra denne situation. Skattetrykket er steget enormt. I 1934 betales der f. eks. kun ca. 100 mill. kr. i samlet direkte skat til staten, men der betales nu ca. 5.000 mill. kr. Skatten på de private erhvervsvirksomheder er vokset vældigt, kooperationen er i samme tid også vokset vældigt, to forhold, som næppe er uden forbindelse med hinanden, da skattefrihed — eller noget, der nærmest kan karakteriseres som sådan — giver en enorm fordel i konkurrencen. I 1946 nedsattes en ny kommission, som heller ikke afsatte sig resultater, og i 1956 nedsattes en alsidigt sammensat kommission, som med sine betænkninger afgav den mest udførlige redegørelse med statistisk dokumentation af kooperationens skatteprivilegier. Man vægter sig ved at tro, at det skulle være muligt for kooperationen også fortsat at opretholde sit aldeles forhistoriske skatteprivilegium, som efterhånden nærmest minder om enevældens skattefritagelse for visse privilegerede grupper i samfundet.

Striden om kooperationens rette beskatning har sin rod tilbage i de kooperative foreningers første oprettelse her i landet. Brugsforeningerne var dengang snævre sammenslutninger af forbrugere, som fandt ud af, at de kunne skaffe sig forbrugsvarer billigere, når de i fællesskab indkøbte varer i større kvanta og derefter individuelt aftog disse varer i deres brugsforening. Når året var gået, blev overskuddet i form af dividende udloddet i forhold til det samlede varekøb, det enkelte medlem havde haft. Kun medlemmerne kunne købe varer i brugsforeningerne, og de påtog sig samtidig et personligt, solidarisk ansvar for foreningens økonomiske forpligtelser. På tilsvarende måde forholdt det sig med de andre produktionsforeninger og salgsforeninger, som efterhånden dukkede op.

Efterhånden som tiden gik, voksede den kooperative virksomhed langt ud over disse primitive rammer, og de karakteristiske momenter: personlig tilknytning til en snæver og over for omverdenen afgrænset medlemskreds med solidarisk ansvar, trådte stærkt i baggrunden. Ikke mindre end

1.200 af landets 1.900 brugsforeninger har ved at løse næringsbrev fået adgang til at handle også med ikke-medlemmer. Medlemmernes personlige hæftelse for foreningens økonomiske forpligtelser er samtidig gledet stærkt i baggrunden, og den personlige tilknytning til den kooperative forening er for det meste gået tabt. Hertil kommer, at kooperationen har bredt sig langt ind på områder, som tidligere blev betjent af det private erhvervsliv. Den driver nu adskillige fabrikker, stormagasiner o. lign. og samarbejde med udlandet i internationale sammenslutninger. Medens man derfor med rette oprindeligt kunne hævde, at kooperationens formål var at skaffe medlemmerne billige varer, respektive behandle og sælge medlemmernes produkter mest fordelagtigt, så har kooperationen nu ganske skiftet karakter. Brugsforeningerne udøver helt de samme funktioner som den private detailhandel, og det er selve udøvelsen af disse funktioner, der skaber den forretningsmæssige gevinst, den gevinst, der normalt er forbundet med at indkøbe og distribuere varer gennem detailforretninger. Uanset at en del af dette overskud skulle udloddes til medlemmerne — ligesom også aktieselskaberne udlodder en del af deres overskud som dividende — så er der først indtjent en indtægt, og dette faktum er tilstrækkeligt til, at der efter dansk skatteret foreligger en skattepligtig fortjeneste.

Den kooperative erhvervsvirksomhed sigter i øvrigt også på ved et overskud at sikre sig kapital til fremstød i form af nye udsalg, modernisering af bestående forretninger og meget andet, ligesom det sker inden for al anden erhvervsvirksomhed.

At det så er meningen ved udlodning af en del af overskuddet som dividende at reducere medlemmernes faktiske udgifter til varekøb — at billiggøre varerne, som kooperationen kalder det — kan lige så lidt fritage andelsforeninger som nogen anden erhvervsdrivende forening eller selskab for at yde sin part til den offentlige husholdning i form af en skat på overskuddet.

I ly af den enorme skattebegunstigelse, som kooperationen hidtil har nydt og efter regeringspartiets opfattelse fortsat bør nyde, har kooperationen fået meget store midler til rådighed til at gå ind i en stadig hårdere